

Ese in tóta
Sambat'a.
Pretiu lu abon.
in Sibiu pe anu
3 fl. 40 cr., pe
 $\frac{1}{2}$ anu 1 fl.
70 cr.

AMICULU SCÓLEI.

Pentru tóte
provinc. aust^r.
pe anu 4, pe $\frac{1}{2}$
a. 2 fl., pentru
princ. romane
pe anu 3S, pe
 $\frac{1}{2}$ a. 19 piast.

Gassendi si istoria astronomiei.

(Capetu.)

Cá se me reintorcu éra-si la Greci, despre densii afliu la Hesiodu (a vietniutu intre 900 si 800 in ante de Cristosu) cele mai vechi urme despre cercetarile ceriului si a astreloru. Elu in cartea sá intitulata „*opera et dies*“ determiná timpulu semenarii, alu secerarii si altele dupa resarirea si apunerea Pleiadeloru, Arcturului, Sirlu si a orionului. Despre aceea in sa nu sum siguru déca aceast'a este acea carte, seu ba, pe carea Pliniu vorbindu despre Hesiodu (1. 18. C. 2) o aminteste cu urmatórele cuvinte: *Huius quoque nomine exstat astrologia*. Aici trebuie se mentionezu in sa doue cercustari. Antaiu, ca Grecii parte pentr'aceea a fostu atenti la resarirea si apunerea astreloru, cá se póta destinge diferitele anutimpuri, parte cá se póta preanuntia ploiele, venturile si alte schimburi a atmosferei ce a obicnuitu a se intempla pela ei. Din care cauza a gatitu Talesu, Anaksimanderu, Democritu, Euctemonu, Metonu, Eudocsu si altii asia numitele *Παραπρηματα* adeca nescari tablouri (cá nescari calendare), in care a consemnatu cu privire la tóte dílele anului, ca care stele a resaritu si care a apusu, precumu si aceea ca ce schimburi atmosferice aru fi de acceptatu. Atare „*parapegmata*“, acomodata orizontului romanu, a gatitu mai pe urma Iuliu Cesare, din care cauza a pututu dice la Lucanu (libr. 10.)

Nec meus Eudoxi fastis superabitur annus.

Et illum certe Ovidius suos in fastos transulit, testatus initio, ca elu vá cantá atatu stelele resaritóre, catu si pe celea, care se ascundu subu pamentu. Ce privesce pe Greci, ei pe acela lá ténutu de astronomu mare, care a observatu tóte acestea, si le a ténutu demne de cercetare, despre care s'a pututu dara dice, ce a disu Catullu despre Cononu (cam pela 30. ani a. Cr.):

*Omnia qui magni dispexit lumina mundi,
Stellarumque ortus camperit atque obitus.*

In acestea a constatu preanuntiarile — *ἐπιστημασία*

— seu divinatúmea stelare a Greciloru in ante de venirea lui Berosusu; afara de aceea, ca la Hesiodu se aminteste, ca care díle lunari se tieniu a fi norocóse, si care nenorocóse:

Πρωτον εἶνη, τετρας τε καὶ ἑβδόμη ἑσέρων ἡμαρ.

Primum prima dies et quarta ac septima sacra, etc.

A dou'a e de mentionatu, ca la Greci precumu si la alte natiuni, stelele cari trecu preste memori'a timpului s'a construitu in nescari tipuri seu constelatuni, si ca acuma cea mai mare parte a steleloru 'si au numele sale proprii, si anca (in catu se pote deduce din numele loru) asiá pre cum le a placutu la inceputu agronomiloru, pastoriloru si navigatoriloru, carii a obicnuitu a petrece nóptea subu ceriulu liberu; desi mai tardiu anca s'a mai adausu nescari constelatuni la celea vechi, d. e. prin Talesu carulu celu micu (o constelatúine numita si urs'a mica) ce mentionéza Laertiu si Tatiu dupa Calimacu (care a vietniutu circa 270. a. Cr.) care altramente a insemnatu deinpreuna cu Catullu, ca perulu lui Berenice l'a dusu Cononu intre constelatuni.

Éra Cleostratu a aflatu, dupa Higinu, ambii berbeci; desi aflarea partiloru zodiacului, ce Pliniu ei atribue si lui, vine de buna séma a se intielege asiá ca a aratatu prin care semne trece sórele cu planetii dinpreuna. Grecii distingea la inceputu numai 11 semne deosebite a zodiacului, alu 12-lea l'a adausu mai tardiu la 'celelalte, dupa asertiunea Egipteniloru, carii precum comprobéza Serviu, Marcianu si altii, in loculu fórfeciloru scorpiunului a fostu pusu cumpan'a, care locu altramente Virgilu l'a fostu destinatú lui Augustu:

..... Ipse tibi iam brachia contrahit ardens Scorpius. — 1 Georg.

A 12-lea semnu pentr'aceea la adausu, ca precumu a fostu Zodiaculu intregu impartitu in 12 parti, toama asia aru si constá dein 12 semne, de-si a trebuitu se se folosésca de atari semne, pre carii le a creatu natur'a si nu maestri'a, semnele nu corespundu de totu insemnandeloru arcuiri. Leulu d. e. cuprinde mai mare spatiiu pe ceriu decatu raculu. Taurulu mai mare

decatu gemenii, carii desi se numescu Castoru si Polucsu atatu de micu spatiu cupriindu, incatu nu li-se cuvine nece decatu aceea ce dice traditiunea despre ei, ca cu resarirea unuia apune cealalta si vice versa. Altramente Empiricu acomedéza aceea, ce se dice despre Dioscurii, la ambele emisfere. La diferitele natiuni s'a aflatu si diferite constelatiuni (de esemplu la Egipteni n'a esistatu Ursulu, Cefeu si Balaurulu, ci alte forme); despre acest'a inse nu voiu a disertá, ci observu numai ca dupa parerea comuna Eudocsu a fostu celu de antaiu, care a desemnatu parte constelatiuni grecesei parte egiptene pe una sfera maestra. Ce e dreptu Aratu (circa 270. a. Cr.) (acaru Poesia intitulata *γαυρόμεινα* — apparentia — numai in limb'a greca, ca se retacu pe Cicerone, Germanicu, Avienu, precumu si pe ceialalti splicatori latini, s'a comentatu camu de vero 40. de insi), Aratu dicu n'a scrisu nemica altceva in acelea, decatu ce a scrisu Eudocsu cu privire la obiectele asemene in 2 carti ale sale, intr'una in prosa. Nu vá fi de prisosu aici a observá, ca nu avemu cauza, cá se ne miramu de erorile acestea alui Aratu, caci dupa cumu celimu in biografi'a s'a, fiendu elu ca medicu in resiedinti'a lui Gonatu, éra Nicanderu in calitate de astronomu, ambu totodata si poeti de renume. Imperatulu i-a demandatu medicului (dandui cartea lui Eudocsu), cá se scrie un'a disertatiune despre astronomia in poesii; asemenea astronomulu alt'a despre medicina in poesii. E de mentionatu inca, ca fainomen'a lui Euclesu, care totu pe timpulu acesta a fostu unu instructoriu renumitu in Alesandria e de alta calitate; ce e dreptu acésta nu e altu ceva, decatu nescari teoreme de astronomia, care privescu form'a lumii, sferel ceriului, cu deosebire inse zodiaculu.

Estractu din „Tan. Lap.“ de S. Horvatu, jur. abs.

SCÓLELE NÓSTRE — SCÓLE NATIONALE.

Omenimea fara de asociare nu póte face nici unu pasiu spre scopulu, ce i l'a presriptu dieitatea cá unui complexu de facturi rationali, si timpulu nostru n'are nimicu mai caracterisatoriu de naintamentulu omenimei facutu pe carier'a destinatiunei sale, cá principiulu de acum alu popóreloru: unirea. Fara unire nu e progresu si fara progresu nu e mantuire. Acestu adeveru nedisputabilu ilu intelnimu in istoria dela inceputulu omenimei, l'a constatatulu asiadara trecutul, é' presintelu ni-lu pune inaintea ochiloru chiaru cá lumin'a sórelui.

Se reprivimu cu ori-ce agerime asup'r'a trecutulu

poporului romanu, se se para ori-catu de númerose cauzele decadintiei nóstre, aceste totusi le vom aflá riuandu din o singura cauza capitala, din —neunire. Venimu dara totu la adeverulu ce ni-lu desvelue istori'a universalá, totu la convingerea ce insufletiesce astadi popórele, de care si romanulu e mai petruncu cá ori-candu altadata. Si tocm'a asta patrundíme este sem-nulu celu mai securu, c'amu intratu in calea progresulu adeveratu, tocm'a asta cunoscintia a unui reu ce a rosu la esistinti'a nóstra, este cea mai buna garantia pentru posibilitatea vindecarii lui.

Asiadara unirea puteriloru in totu respectulu este locomotivulu, care se dea repediunea cuvenita mársiei nóstre in drumulu progresulu, ea este puntulu mai d'aprópe alu nadiuelei nóstre comune.

A fostu de multe feliiuri desbinarile nóste din trecutu, care ne-a doboritu stralucirea nationala; totusi un'a ce ne mai comitéza si pana astadi cu vérg'a ei padepsitóre — este desbinarea confesionala.

Nu voiu, si nici ca póte jacea in cugetulu nostru, a ne parasí campulu, ce ni l'amu demarcatu pentru activitatea nóstra si a ne abate pe teremulu altor'a, lasandúne aici in órecari desbateri religiose-confesionali. A fi in sa cu nepasare acolo, unde „scól'a“ vine in atingere fórté grea cu alte interese, ar insemná o negligere pacatósá a chiamarii nóstre.

Si ce inriurintia are la noi desbinarea confesionala asup'r'a scóleloru? Fórté mare, si cea mai de bagatu in séma. Adeveratu nu aceea, care s'a atíntatu de barbati nostri, carii a facut-o, si nu aceea care ar trebui se fia o urmare neincungiurata a aceli'a; caci bine-scimu motivele ce a casunat-o, bine-scimu ca parinti nostri aceia avuse in vedere totu numai binele nationalu, pe care impregiurarile d'atunci li-lu oglindau in asemenea pasiu; apoi in cele patru puncte, care singure numai éra se ne deosibésca, nu se cuprinde si scól'a, nu si acele númerose puncte inca, in cari ne aflamu astadi despartiti frati de frati. Se fi pututu prevedé parinti nostri pela anulu 1697 pe unii din urmatorii loru in cele cardinale pana astadi; se fi pututu ei precunósce ce pasiuri voru sci face acestia in respectiv'a directiune, cum voru esecutá de necredintiosu voi'a loru d'atunci fórté chiaru respicata, cum de pucínu voru sci ei folosí spre binele nationalu alti timpi si alte impregiurari, cum prin o mica deosebire facutá de ei in cateva privintie, ce intru nimic'a n'ar stirbí interesele nationali, urmatori loru voru alunecá la asiá o desbinare mare, incatu pela junetatea seclului alu 19-lea se se emita poporului

inca si oprelisti de „intovarasia“ cu scóla (cá se tacemu de tóte altele cate nu potu avea aici locu), se fi sciutu dícu ei tóte aceste: de siguru ca erau mai gal'a a se incurbá sub suferintiele amare ce i-apasá atá'ta de cumplitu, decatu se mai face pasiulu acela!

Pentru desbinarea primitiva asiadara a bisericeii romane, acést'a ar fi pututu inca exerciá cea mai salutará influentia asupr'a scólei. Nici pentru desbinarea inmarita din timpii de mai incóce biserice'a n'a incetatu a fi — precum in generalu unulu din factorii conservatori ai estintiei nationale, asiá in particularu o mama ingrigitóre chiaru si a scólei. Insa pus'a conditiune, cá fiindu scólele confesionale — ele se se desfaca cu totulu de catra alalta, cauta se marturisimu, a fostu pentru noi fórté da un ósa.

Vorbimu aici numai de estimea cea adevérata a lucrului, fara d'a ne lasá in desfasiurare si mai amanuntita a imprgiurariloru ce a nascutu acést'a; caci de altu mintea binescimu, ca principiulu confesionalu a fostu adoptatu si impusu pentru scóle chiaru si de guvernulu din timpii trecuti. Atat'a numai ca ori si cum, remane adevéru, ca desbinarea cu scóla e pentru noi daunósa.

Scimu catu suntemu de lipsiti in privintia materiala, incatu cu puteri unite si sacrificii insemnate abia am putea a ne provedé cu cele necesarii pentru bun'a sustinere a instituteloru nóstre publice; se luamu apoi desbinarea nóstra si impartírea puterei in dóua, si vom veni la tristulu aspectu ce ni l'a infaciosiatu si ni-lu mai infaciosiéza scólele nóstre preste totu. Poporulu nostru prelanga asta lipsa mare materiala mai ruptu, dícu, apoi si in dóue, nu-si póte intemeiá fondurile necasarii spre scopulu cultúrei si silitu a-si intemeiá — pana si in cele mai neinsemnate satutie — in locu de un'a- dóue scóle, a platí in locu de unulu-doi dascali a pune atati directori, atati inspectori mirani, carii au apoi ansa d'a se subsapá unii pe altii: suferé o nespusa dauna si afla o grea pedeca pentru desvoltarea lui atatu de necesaria prosperitatii sale. Tinerimea romana nutrita in modulu acést'a inca dela inceputu in spiritulu desbinarii chiaru in scólele sale, iá o directiune nu pré favoritóre viitorului nostru. Aduaga apoi inca si celelalte multe rele subinteligibile — de care s'ar putea scrie volume, si pe care noi tóte le contragemu numai la atá'ta: ca taiarea dela olalta cu scóla póte pré usioru deveni simburele altoru multoru desbinari ruinatóre: si venimu nesmintitu la precunóscerea necesitatii: de a pune umerii si a delaturá reulu acést'a mare. Cunoscemu astadi cu totii ca poporulú nostru numai cultur'a cea sanetósa ceruta

de spiritulu presintelui-i mai lipsesce, cá se se avante la trépt'a natiuniloru fericite, si suntemu convinsi ca marea opera a faricitarii lui avemu d'a o 'ncepe prin inmultírea factoriloru de cultura. Tóte alte incercari vor remané desierte, si tóte alte cali ne voru rentóce totu numai la stadiulu presinte. Efectulu acestoru convingeri este frumosulu cugetu alu unoru din barbatii nostri dela Pest'a, de a cere intre alte garantii pentru nationalitatea nóstra — si scóle nationale; totu de asta parere scimu ca este si o mare parte din inteligintia nóstra transilvana, si inca in conferintia nationala dela Sibiu din 13/1 Ianuaru a. c. erá a se face motiune in ásta privintia, daca o neprevediatá imprejurare mica nu punea pedec'a.

(Vá urmá.)

Sciri scolastice.

(Intardiatu.) Onorate domnule Redactore! Esti rogatu cu umilitate a dá locu acéstui articulu in jurnalulu DTale, care pertrapteaza unu obieptu ce bate in intentiunea acéstui jurnalulu, insa cu acelu adaosu, cá se se inscria neschimbatu. In casulu contrariu mai bine se remana afara cu totulu, in care casu apoi voiu fi constransu alu tramite la altu jurnalulu, amintindu totu de odata, ca in uniculu diurnalu scolasticu alu nostru n'a avutu locu.

Filoromanu.

Dela Academi'a iuridica 1/8 st. n.

Daca nesce timpuri asia de turburate, cá acestea in care traimu, distragu atentiunea studentiloru in ocupatiunea loru de tote dílele, preocupanduse cu obieptele, cari scaimbanduse mai cá si colórele unei lampe magice devinu totu mai interesante, atunci acést'a se póte díce cu distingere despre acei teneri, carii si-au alesu de specialitate studiulu dreptului. Afara de amintit'a distractiune se mai adaoga fatia cu acesti din urma si acea jurstáre, ca aceste scaimbari avendu mare influentia asupra specialitatii loru, producu unu indiferentismu catra acele obiecte, care mane sau poimane potu deveni mai multu mai pucinu fara folosu practic. — Dar va díce cineva: „dreptulu remane dreptu sub ori si ce jurstari.“ Asia ar fi daca n'aru esistá alte obiepte ci numai dreptulu romanu, civilu si penalu, carii in principiu debue se remana; insa mai este si doctrin'a legiloru finantiali, statistic'a, economi'a politica etc., cari cu reformarea constitútrei se scaimba sau cu totulu sau in parte. Firesce a le invetiá si pre acestea, nu strica; dar' cineva invétia mai bucuosu, ce nu numai nu strica, dar din contra multu folosesece. Sub nesce astfelu de jurstari mai multu mai pucinu nefaroreabile sosi

si finea acestui anu scolasticu (186°/₁). Esamenele se incepura in 5. Iuliu a. c. — Academi'a nostra castigase in anulu acestu: dreptulu de a avé cursulu de patru ani langa acel'a de trei ani asia, catu cineva pote se se faca advocatu percurendu acestu cursu de 4 ani fara se mai aiba lipsa de a cercetá vre o universitate straina. O destingere, pe care numai Academi'a nóstra o are in Austri'a intréga. Aceast'a destingere fú caus'a, ca debuí se se faca in aceeași ore cate doue examene dupa cum se arata mai la vale.

Esamenele se tienura in urmatoria ordine. In 5. Iuliu fú examenu scripturisticu din dreptulu civilu, in 8—9 celu oralu. Acestu obieptu celu mai bine cercetatu pote pentru ca este forte bine propusu, dupa cursulu de 3 ani se tiene de anulu alu 2-lea dupa celu de 4 ani de anulu alu 3-lea. La acestu examenu se supusera toti 11 Romanii, cati s'au fostu inscrisu la obieptulu respektivu; toti esira, 3 escelara. Profesoru ordinariu este Domnl. Dr. Krainz. — Totu sub acelasi timpu se pusera si examenele din Istori'a austriaca. Acestu obieptu binisioru cercetatu, cu distingere din partea romaniloru, se tiene de anulu I. alu ambeloru cursuri. Dintre cei 26 romani, carii s'au fostu inscrisu la aceasta prelegere, 4 din diferite cause, (unulu de lipsa *), au fíncetatu in ainte de examene de a mai frecuentá; doi nu s'au pututu supune la examenu din caus'a morbului; ceialti 19 se supusera, parte mare esira bine, doi escelara. Profesoru ordinariu Domnulu Zieglauer de Blumenthal. — Din dreptulu protestantu se tienura examenulu scripturisticu in 10. Iuliu, celu oralu in 12 si 13. — Obieptulu acesta se tiene individiloru de anulu II. alu cursulu; de trei si patru ani. Toti romanii inscrisi se supusera la examenu parte mare esira bine; unulu escelà — Profesoru ordinariu Domnulu Dr. si Director Müller. — In 6-a Iuliu a. c. se tienù examenulu scripturisticu din dreptulu mercantilu si cambialu, in 10-a celu oralu. Acestu obieptu se tiene de anulu III-lea alu cursulu de trei ani. Romani au fostu inscrisi patru, s'au supusu toti si au esitu bine, doi au escelatu. Profesoru ordinariu Dnu. Dr. Krainz. — Din doctrin'a legileru de ad-

ministratiune se tienù examenu scripturisticu in 13-a; oralu in 15-a si 16-a. — La acestu obieptu ce se tiene de anulu alu treilea alu cursulu de trei ani fura patru romani, cei de sub Nr. 3., carii supunenduse la examenu esira cu totii bine. Profes. ordinariu Dnul. Dr. Cavaleru de Moru. — In 13-a se tienù examenulu scripturisticu din dreptulu penalu 'cu Procedur'a penala, celu oralu in 15 si 16. La acestu obieptu, ce se tiene de anulu I. alu cursulu de 3 ani si de anulu alu III. alu cursulu de 4 ani, se inscrisera 17 Romani, se supusera toti la examenu si esira toti bine, trei au escelatu. Profes. ordinariu Dnulu. Dr. Sentz. — Din filosofi'a dreptulu s'au examenatu scripturistice in 16. Iuliu, oralu in 17-a a. c. — La acestu obieptu ce se tiene de anulu IV. alu cursulu de 4 ani, n'a fostu inscrisu nice unu romanu. — Profes. ordinariu Domn. Dr. Müller. — Din dreptulu montanu se puse examenu scripturisticu in 17. Iuliu, oralu in 19 si 20. — La acestu obieptu, ce se tiene de anulu II. alu cursulu de trei si de patru ani au fostu 11 Romani inscrisi, cei de sub Nr. 1., supunenduse la examenu au esitu bine, unulu escelà. Profes. ordinariu Dr. Schmidt. — Din Pandecte se tienù examenu scripturisticu in 20, oralu in 23. si 24. Iuliu a. c. La acestu obieptu, ce se tiene de anulu primu alu cursulu de 4 ani, s'au fostu inscrisu 7 Romani supunenduse la examenu toti esira bine, unulu escelà. Propunatoriulu Dnulu. Dr. Pfaff, adiuncta de Profesoru. — Din Procedur'a judeciala se depuse examenu scripturisticu in 20, oralu in 22. si 23. Iuliu. La acestu obieptu ce se tiene de anulu trei alu cursulu de trei ani au fostu 4 Romani inscrisi cei de sub Nr. 3 si 5, supunenduse la examenu toti 4 bine. Profes. Dnulu. Dr. Sentz. — In 20 se tienù examenulu scripturisticu din Politic'a de administratiune, in 22. Iuliu celu verbalu. — La acestu obieptu, ce se tiene de anulu 3 alu cursulu de 4 ani, nu s'au scrisu neci unu Romanu (neconcedendu impregiurarile). Professor Dnulu Dr. Schmidt. — Din dreptulu canonicu (catolicu) se puse examenulu scripturisticu in 22, celu verbalu in 24. si 26. Iuliu. La acestu obieptu, ce se tiene de anulu I. alu cursulu de trei ani au fostu inscrisi 17 Romani, o parte dintre cei de sub Nrulu 2 si se supusera 12 la examenu, toti esira bine. Professoru ordinariu Domnulu Dr. Cavaleru de Moru. — In fine — din statistic'a austriaca se depuse examenulu scripturalu in 23, celu verbalu in 26 si 27. Iuliu a. c. La acestu obieptu, ce se tiene de anulu II. alu cursulu de trei ani, au fostu inscrisi 11 Romani, carii supunenduse la examenu esira toti

*) Se pare, ca onorabilulu Comitetu alu fondulu iuristiloru pre langa cea mai buna vointia nu putù in estu anu administrá acelu fondu dupa cuviintia. Multe debuintie de mai puçina insemnate fura acoperite, precandu altele mai ardiende se trecura cu vederea, séu se implinira numai de jumătate. Natur'a e varia; unii ómeni sunt mai multu, altii mai puçinu rusinosi, aceast'a debue se o conzidere O. comitetu la impartirea ajutorintieloru, precum si acea, cá numai lipsele necesarii se se implinesca din midilócele natiunei, nu si celea voluptuarie.

bine, unulu escelă. Profesoru ordinariu Domnulu Dr. Schmidt. *)

Căus'a de capetenia, ca Romanii nu esira toti, dupa cum s'ar fi poftitu, jace intr' aceea, ca multi nu cunoscū bine limb'a germana; aceast'a se aratā in esamenu fiin-
duca vreo doi Romani mai antaiu in limb'a germana mergeau cam greu, se vedea ca espresionile nu li sunt de amana, indatate Dnulu Profes. Sentz puse intrebarile romanescce, incepura respunsurile a curge; dar apoi candu bietii romani aru fi norociti de ascultā si propunerile in limb'a maternă. Trece anulu intregu pana se dedau a intielege propunerea germană. De alta parte nu mi se vede a fi destula garantia: ca se facu clasificatiunile fara de partinire, ba de multe ori teneri juristi au de asi multiamī clasa rea sēu buna dispunerii Profesorului ordinariu. Cate pote face unu profesorū numai cu alegerea intrebariloru, s'a potutu vedea mai bine in esamenu de dreptulu protestantu.

Nasaudu, 3. Augustu. Precandu evinemintele timpului abia incetase incatava a ne cutrierā membrele, éta pre neobservate trecū si unu anu scolasticu prin destinulu provedintiei. Suntū convinsu dar' ca fiacare se va interesā a audi ceva despre progresulu facutu cu decurgerea esamenelorū din partea tinerilorū nostri, cu atatu mai vertosu ca din aceste mladitie speramu a avé in venitoriu arburi fructiferi si barbati solidi pentru natiunea nōstra. —

In privinti'a scōleloru comunale facū reverendisimulu D. Vicariu G. Moise, solidulu nostru barbatu, cu ocaziunea esameloru cele mai bune dispusetiuni prin vorbiri bine acomodate pentru poporu, aratandune ce gradu de stricatiune resulta din nepasarea parintiloru de asi dā pruncii la scōla, etc, si pentrucā in venitoriu fiacare se fia cu mai mare atentiune spre scōla, se puse in cointielegere cu respectivii amploiatu, cā pre parenti vrendu nevrendu, se-i silēsca asi dā pruncii la scōla, — si apoi nece trebuie se ne miramu vediendu acestu midilocu silitoriu si la alte popōre mai culte. —

In 29. Iuliu la 8 ôre diminētia se incepū esamenulu in scōl'a fetitieloru; numerulu auditoriloru erā mare, profesoriti'a resp., cu toteca e de natiune germană, to-

tusi propuse cu o desteritate mare, si in limb'a romana ba si magiara. Fetitiile gatira diverse lucruri de mana frumōse spre delectare. Ar' fi de doritu, cā scōl'a acēst'a se, o frecunteze mai multe fetitii de a nōstre. —

Dupa amēdiu depusera esamenu tinerii din clasa I. si II. normală. Propunerea fū parte romanescce, parte germanescce, in ambe clasile declamara pruncii mai multe poesie natiunale, rezultatulu fū preste totu im-bucuratoriū.

In 30 se esaminara tinerii din clasa III. normală si rezultatulu dovedi érasu pe deplinu silinti'a si energi'a profesorului respectivu. Dupa amēdiu se esaminara tinerii din clasa IV. norm., inceputulu se facū prin o oratiune de tenerulu I. I., care rogā pre-auditori, cā decumva respunsurile lorū nu voru fi incoronate de doritulu resulta, acēst'a se nu lise ascrie negligentiei, ci unoru altoru impregiurari, éra catu pentru invetiarea si nemtiesce si-esprima vorbitoriulu dorinti'a, cā in viitoriu, se se propuna studiile numai in limb'a romana, la care Rds. D. V. respunde: cu tōteca limb'a maternă ne e mai dulce si placuta, totusi trairu intre alte natiuni trebuie se scimu si a lorū limba; in urma promite ca in anulu venitoriu se-va întemeiā o catedra si de limb'a magiara, — respunsurile fure preste asteptare, se declamara mai multe poesie natiunale, in urma M. O. D. Profes. de cantu Ioanne Secuiu ne delectā cu corulu, care merita tōta laud'a si admiratiunea. —

In 31 inainte si dupa amēdiu se esaminara preparandistiū din anulu II., inceputulu se facū er' cu o oratiune, bine acomodata din partea prep. G. N., la care R. D. Vicariu respunde cu nescari ideii placute spūnendule misiunea sublima ce o au cā invetiatori. Prof. B. Petri propuse cu o desteritate mare studiale Dsale, convinse pe fiacare, ca e in stare de a produce invetiatori buni si apti pentru micutii nostri romani, — printre studia ne recreā sufletulu cu nectariulu musiceī vocale D. Prof. de cantu, intonandu multe cantace natiunale compuse in quartetu, — si asia se finira esamenele, care au fostu in genere incoronate de doritulu resultatulu. Anim'a fiacarui romanu va saltā dar' vediendu pasi giganteci de inaintare si din partea tinerilorū nostri si i va fi unu nou indemnu de a rosti adeverulu ca „poteri reinoite in venitoriu, patientia de feru numai si tōte le vomu invinge.“

Temele pentru esamenele scripturistice, tiente cu preparandistiū anului alu doile in Naseudu din obiectele propuse de invetiatoriulu Basiliu Petri sunt urmatōrele, pe care le comunicu, spre a dā cititorului o mai buna

*) Este lucru comicu a audī pre acestu Domnu Profesoru esprimandu numele juristiloru de romanu, d. e.: A-le-si-u O-ni-ti-u (8 silabe) in locu de Alesiu Onitiu (5 silabe); Ce-ta-ti-a-nu (5 silabe) esprimandu pre C. cam k, si pre ti, t: in locu de Cetatianu (3 sil.). Domnia-lui numai si numai pentru aceea-si rupe limb'a esprimandu reu, pentru cā se ne arate, ca nu voiesce a sci de limb'a si ortografii nōstra, cu tōte ca gazete romanescce citescce.

cunoscintia de intocmirea invetiamentului institutului nostru preparandialu.

A. Din psihologia, didactica si pedagogia:

1. Precepere, conceptu; reguli

a) pentru insinuarea conceptelor in genere,

b) pentru formarea preceperii.

2. Relatiunea dintre: invetiamentu-didactica, educatiune-pedagogia.

3. Cumu potemu conduce voi'a prunciloru la ascultare?

B. Din „metodulu elementariu“ (pertractarea Abece-dariului)

1. Invetiamentulu intuitivu, disertatiune.

2. Se se propuna sunetulu si tóte formele lui I.

3. Cumu póte pregati invetiatoriulu una ortografia buna romanésca la invetiarea cititului?

C. Din stilistica.

1. Planulu la invetiamentulu stilisticu in scol'a poporala.

2. Procedur'a la propunerea de oblegatiuni.

3. Cumu are se se póte invetiatoriulu facia cu poporulu, cá se placa, fara in sa de asi vatemá chiamarea? Disertatiune.

D. Din fisica.

1. Se se iá fisic'a in scol'a poporala? Motive!

2. Termometrulu, un'a propunere in clas'a a 4-a.

E. Din istori'a naturale.

1. Principii didactice pentru istori'a naturale.

2. Procedur'a la defasurarea conceptului „pasere.“

In 1. Aug. dandu multiemita si lauda dieului, se impartire premia celoru mai diliginti si asia se fini acestu anu scolastecu. —

Leone Pavellia.

Lugosiu 11. Aug n. 1861.

In 7. Aug. se incepù congregatiunea, la carea a luat parte si Il. D. Emanuiliu Gozsdu, comitele supremu alu Carasiului. Cea mai interesanta desbatere a fostu asupra gimnasiului din Lugosiu, cá se corespunda si dorintieloru romaniloru, carii ajutara multu la redicarea lui. Inca cu 2 luni mai nainte se alese din sinulu congregatiunii o comisiune, se cerce fundatiunea, si se-si arate proiectulu, cum s'ar puté implini si dorintiele romaniloru atunci, candu si ei contribuira suma insemnata si candu se cere cá si limb'a nóstra se fia respectata in institute. Comisiunea adunanduse si-dedù parerea, ea trebuie se se redice o catedra pentru limb'a si literatur'a romana in gimnasiulu din Lugosiu, éra la denumirea profesoriloru aceia se aiba prerogativa, carii sciuc esplicá studieles si romanesece.

In congregatiune unii se indestulara cu proiectulu acest'a, aliiu pretinsera se fia studieles amestecate,

unguresce si romanesece in urmare si profesorii magiari si romani, éra aliiu cá totu gimnasiulu de pana acumu se fia numai romanescu. — Atunci se seula Dr. Marienescu, vice notariu de comitatu, si tienendu o critica asupra aceloru pareri, cari séu nu suntu indestulátore, séu nu se potu infintiá, cá romanii se ajunga la scopulu loru de asi castugá cultura nationala cá in Blasiu, Beiusiu si Brasiovu, — si ilustrandu cuventarea sa cu vorbe incantátore, proiectá cá se se faca unu gimnasiu romanu, curatu nationalu, deórece in Banatu, unde locuiescu vr'o 600,000 de romani, inca nu se afla nici unu institutu nationalu. — Proiectulu acest'a fú primitu in congregatiune cu entusiasmulu celu mare, si nici ca ne putemu inchipui o aratare de nationalitate mai solemná cá in 7. Aug. —

Comitele supremu D. Emanuiliu Gozsdu delocu oferi spre scopulu gimnasiului curatu romanescu 2000 f. v. a. — Acestu esemplu fú imitatu de membrii comitetului cu asia inflacarare, incatu in jumetate de óra se subscrisera peste 12,000 fi. v. a. —

Care din care se intrecea se subscria ajutoriu pentru fundarea unui institutu nationalu; magiarii éra emulatori cu romanii, si in adeveru aci dovedira fratieta. — A dóu'a dí se continuara subscriptiunile din partea acelor, carii in 7. nu erau de fétia, si se mai adunara vr'o 1500 fi. —

Pentru realisarea acestui proiectu, se si alese o comisiune gimnasiala, — carea are se se ingrijésca pentru imultirea fundatiunii, si redicarea gimnasiului, cá in Octombre viitoriu se se póta deschide 2 clase: antai'a si a dóu'a. — De alta data mai pe largu. * *

Principatele-Unite. Discursu tienutu cu ocasiunea solemnitatei „Institutului nationalu“ in Craiova la incheierea anului scolaristicu 186°/₁. (Capetu.) O atare pusetiune on. dom., éra intr' adeveru trista. Se fia vediutu cineva marea desolatiune a casei, orórea de care erau cuprinsi copii pentru acestu incidente si amaritiunea ce sentiau pierdiendu pre conducatorulu viatiei loru, si desconcentrarea lucruriloru, care pana aici se affá in buna regula, i ar' fi sangeratu anem'a. Unu romanu de anima si care cunósce adeverat'a sa misiune, ar' fi cemisú o gre-siela, cá se nu dícu mai multu, deca ar' fi privitu cu indiferentia asta scena si lasá se se disolveze tote in cea mai profunda tacere, si a nu luá iniciativa celu pucinu indirectu in conducerea loru. Eu d-loru, dest' nou venitu si ne cunoscutu in Craiova, luai curagiulu, si me adoperai a dá lucruriloru directiunea loru mai de inainte.

Insarcinandu-me cu directiunea acestui institutu, am tienutu socotéla de greutatile, ce am a intempiná in conducerea lui, neposiediendu increderea si opiniunea cetatianiloru Craiovei; si cu dreptu cuventu d-loru, penruca candu unu parinte si-incredintieza fiulu seu, care

este averea sa cea mai scumpa, are dorinti'a neclintita, cá se-i dea crescerea si invetiaturile cele mai bune posibile, caci acestea i direpteza pasii in calea ce-si va luá in viati'a practica, si cumu dicu acésta incredere urméza neaparatu se fia insocita de cercuspectiune si de prevedere; pentruca din nenorocire ne-amu deprinsu a vedé numai esemple rele.

Dara, onor. d-ni, cá Romanu mi-sangera anima pentru tóte relele ce am avutu a indurá din partea strainului, care-si facea o detoria potendu dispune de credulitatea nóstra, cá se ne exploateze pana si in ce este mai scumpu omului „crescerea prunciloru,” si avendu consciinti'a dereptului si a binelui publicu am avutu in cugetu cá sarcin'a ce-mi impuna de buna voia s'o implinescu cu santienia.

Desi numerulu scolariloru in acestu institutu erá mare, una numeru considerabile din densii lu-delasara, pentruca dupa dreptulu cuventu lipsia increderea si cunoscinti'a personale, si prin apelulu ce am facutu catra domnii parinti, cari-si aveau pre copii in acestu institutu, am vediutu cu cea mai via satisfactiune ca acelu apelu a aflatu echo in animele d-loru si au binevoitu a mi-i incredentiá, convinsi fiind-ca / cá romanu voiu sci corespunde cu inaltimea misiunii ce mi-am impusu si semaná germinele salutariu in facultatile intelectuali ale junimei romane; caci numai prin desgolirea adeverului, prin propagarea luminci, si initiarea de totu ce este frumosu si placutu in conducerea acestei viatie trecutorie vomu reesi a ajunge la limanulu doritu: unu omu atunci are cunscienti'a impacata de lucru, candu tote detoriile pentru care este chiamatu si lea implinitu cu scumpetate. Eu d-loru n'am de catu a multiemi din anima aceluor d-ni parinti, cari, cumu mai disei, mi-au incredentiatu ce au mai scumpu „educatiunea prunciloru”, o misiune dintre cele mai delicate, dar fara indoiea o sarcina in adeveru grea, forte grea, si mai alesu atunci, candu suntu solidariu de faptele male inaintea consciintiei si a opiaiuenei compatriotiloru miei romani. Si fia bine incredentiati onoratii d-ni parinti ca catu pentru progresulu natiunei mele suntu totu atata de gelosu cási d-loru, si nu voiu crutiá dupa putintia nimicu spre realisarea frumóselorú nóstre aspiratiuni.

Suntu abia 5 luni de dile decandu dirigu acestu institutu si potu dice cu multiamire, ca am facutu ceea ce nu speramu intr'unu asiá de micu spatiu si cu mediele de cari dispuneam, din caus'a impucinarii numerului de scolari. — Facu apelu, on. d. la just'a apretiare a

d-vóstre deca intr'unu asiá de scurtu timpu, cu pucinele medie ce mi-se ofereau si cu sacrificiele ce am pusu, se potea face mai multu? Speru cu tote astea, ca inviitoriu voiu castigá mai mulla incredere din partea concetatienuloru miei craioveni si voi sci corespunde cu demnitate cerintienuloru d-loru.

Éra tu junime studiósá, invétia de tempuriu a nu te seduce, fii cu petiorulu stabile in asteptarile iubitiloru parinti si mergi pe calea semenata cu flori de conducatorii tei; caci numai prin posederea de cunoscintie solide si o moralitate esemplaria ti-vei face unu viitoriu fericitu si vei fi unu tare sustiitoriu alu patriei, dela care binemeritandu ti-vei primi resplat'a pe care si astadi o primesci dupa silintiele ce ai pusu in decursulu aceastui micu spatiu de timpu, incunundandu-ti fruntea cu laurele onórei.

I. Grecescu.

Varietati.

Ratiuciniulu despre administrarea fondului juristiloru pe Juliu 1861.

(Urmare.)

Sum'a din urma 542 f. 64 cr.

Multu zelosulu barbatu de litere stimatulu Domnu Professore Simeone Mihali a tramisu, si anume: dela DD. Nicolitia Diculésca n. Braboveanu 2 gableni, C. Haralambiu 2 galbeni, Ana Opranu 2 galb., Elena Glagoveanu 4 galb., Eleuteriu Corneti 1 galb., Constantinu Dumba 1 galb., Georgiu N. Diculescu 1 galb. 13 sf., Eucatarina Diculescu 1 galb. 13 sf., Atanasiu Dumitrescu 1 galb. 10 sf., Ioane Socolescu 7 sf. si Emanuilu Chinezu 2 galbeni, peste totu 20 galbeni, 1 sf., séu dupa cursulu de di 131 f. — cr.

Staruirei landabile a tenerului nostru D. Georgiu Petreanu, auditoriu de filozofia la Universitatea din Berolin'a in Regatulu Prusiei, inca i-a sucesu o colecta in favórea iuristiloru intreprensa, tramitiendu 15 auri imp. si anume, dela sene in susi 3 galb., apoi dela DD. Georgiu Sturza 3 galbeni, Mateiu Sturza 3 galb., Racovitia, Diculescu si Iorgulescu impreuna 2 galb. Dimitriu Filiceanu 1 galb., Petru Budesceanu 1 galbenu, Nicolau Casimiru 1 galb. si Nicolau Chintescu 1 galb. Suma de 15 auri imp. séu dupa cursulu de di 98 f. 25 cr. dela generosii tineri cu deschilinita placere fondului adaosi.

Prin P. Stimatulu Domnu Iacobu Muresianu, Redactoru alu Gazetei Transilvaniei din Brasiovu s'a tramisu, si anume:

Din Stipendiulu de 50 fr. a M. Ven. Domnu Alesandru Tobiasiu parochu si on. Protopopu in Abrudu 20 f. — cr.

Fiaudu-ca cu 30 fr. s'a ajutoratu gimnasistulu din cl. VI. Mihaile Strajeanu pe catu de seracu, atatu de geniu; mai incolo interesele dela capitalele spre astu scopu filantropicu subscrise, dela DD. Ioane Iancu, proprietariu de fodine 5 fr., Arone Popu de Baia mare C. r. juratu montanu 5 fr., Gregoriu Mihali

Protopopu 5 fr., Georgiu Demianu parochu 5 fr., Georgiu Rosca, antiste com. 5 fr., Ioane Visea comerciante 10 fr., Lazaru Piosiu c. r. probatore de minere 2 f. 50 cr., Georgiu Visea com-10 f., si Filimone Plaste notariu com. 2 f. 50 cr., suma **50 f.** — cr.

Prin stimatulu Domnu V. Romanu dela P. Ven. Domnu Nicolau Nagy, parocu in Viena **3 f.** — cr.

Sum'a totala **824 f. 89 cr.**

di: optu sute duó dieci si patru fiorini si 80 cr. val. austriaca.

Din acestia s'a impartitu in 28. Iuliu 1861 pe lun'a lui Augustu fiandu facia: DD. Maniu, Vestemeanu, Rosca, Cap. Stezar, Tamasiu, neg. Bechnitiu, Zacharia, G. Mateiu, Vladu, Isacu, óspetii: Gregoriu Popu si N. Vladu, in fine dela Viena reintorsulu P. St. D. Macelariu, lui: Iosifu Capacianu, 8 f., Efraimu Popu 16 f., Mihailu Dobo 20 f., A. Densusianu 26 f., A. Velicanu 8 f. I. Bárdosi 27 f. 93 cr., Perti'a 10 f., C. Albini 8 f., C. Rusu 31 f., S. Muntiu 11 f., I. Gerasimu 8 f., I. Cosieriu 16 f., I. Francu 16 f., Schiau 25 f., Popu de Bota 20 f., I. Popu abs. Iuristu 30 f., S. Horvatu abs. Iuristu 30 f., Puscariu abs. Iuristu 25 f., Preda 16 f., V. Maniu 16 f., A. Munteanu 15 f., Ceta-tianu 15 f. si Lica 12 f. Sum'a **410 f. 39 cr.**

Acésta suma, catu si spesele postportului cu **1 f. 38 cr.** catu si subscrisele curante pan' acu dela Nicolau Barsa cu 7 f. Vasiliu Oprisiu 2 f., Ioane Gotia 2 f., Ioane Pastiu 4 f., si Ioane Hanzu 1 f., si incasate, peste totu 428 f. 31 cr. subtragenduse din 824 f. 89 cr., remane cu finele anului scolasticu 1861 in cas'a fondului iuristiloru romani unu superplusu de **396 f. 58 cr.** di: trei sute noa dieci si siése fiorini 58 cr. v. austr.

(Vá urmá.)

Expeditiune filiala pentru „REVISTA CARPATILORU“ in Sibiu.

Pentru inlesnirea on. publicu romanu din Austri'a s'a infiintiatu aici o expeditiune filiala pentru „REVISTA CARPATILORU“, scriere periodica pentru literatura, sciintie, istoria, arti si politica redigeata de D. Georgiu Sionu. Ése in Bucuresti de dóue ori pe luna la 1. si 15. a fia-carei luni, in fascióre de cate 4—5 cóle de tipariu si este un'a din cele mai bune scrieri periodice romane. Aceeasi se va espedá asiadara pe viitoriu — pentru Austri'a — din Sibiu, unde se va face si abonamentulu. Pretiulu ei pe anu 2 galbini, pe 6 luni 1 galbinu; pe mai pucinu nu se primesce abonatiune. Doritorii d'asi procurá acésta scriere de mare pretiu, suntrogati a tramite pretiulu acelei'a in epistole francate la redactiunea „Amicului scólei“, de unde se va purlá tóta grigea cuvenita pentru re-

gulat'a espedare a ei. Insa pretiulu se primesce numaf in moneta sunatóre.

Anuntiu. La redactiunea „Amic. Scól.“ s'a tramsu prin D. G. Sionu mai multe esemplare din „Revist'a Carpatiloru“ dela 15. Iuliu a. c. spre a se vinde cu cate 1 f. in folosulu fondului „Gazetei Transilvaniei“, unde se vor si tramite de aici banii. Fasciór'a acésta a „Revistei“ cuprinde unu articulu alu D. Il. Papiu de fórtre mare insemnate, care ar trebui se fia in man'a fiacarui Romanu. Facemu atenti la acésta pe on. cititori in sperantia ca si-o vor procurá. Se intielege ca cei din afara voru tramite banii in epistole francate.

Nr. 76. 1861.

(3)

Escriere de concursu

Pentru ocúparea postului de invetiatoriu in scóla comunale romana unita din Catin'a, cu care e impreunatu unu beneficiu anuale: de 52 1/2 fior. v. a. primindi din cas'a perceptoralu c.-r. contributiunale respectiva cá fundatiune vechia, apoi: de 80 fior. v. a., cari comun'a cu contractu e obligata in dóue rate af prestá pe cale repartitiunale, a trei'a: dela totu prunculu si prunc'a umblatoria la scóla una diumetate miertia mare de cucuruzu; si in urma: quartiru liberu cu gradina destula pentru legume debuintióse la una casa.

Concurendii, carii au de a fire pedagogi absoluti sciutori de cantarile bisericesci pentru mai mare indem-narea poporului de a'si dá pruncii la scóla, si afara de plinaria cunosciintia gramaticale a limbei romane se maf posiéda inca baremu una din celelalte dóue limbe ale patriei, — suntu rogati a'si tramite petitiunile sale provediute cu documintele necesarie la suscrisulu oficiu protopopescu pana in ultim'a Augustu a. c., cá asié pana la inceperea noului anu scolasticu prosime venitoriu, memorat'a statiune vacante si in fapta deplint se se póta restaurá.

Dela oficiulu protopopescu rom.-unitu din Catin'a, 10. Iuniu 1861 s. n.

Iacobu Lugosianu,
administr. protop. rom.-unitu.

Redactoru responsabilu
V. Romanu.

PROPRIETATEA
redactorului si a provedietorului.

Provedietur'a si tipariulu
lui S. Filtsch.